

OLESA
de **MONTSERRAT**
DESAPAREGUDA

OLESA

de MONTSERRAT
DESAPAREGUDA

Col·lecció Catalunya Desapareguda

Primera edició: novembre del 2014

© Elisabet Martínez Nogareda i Xavier Rota Boada,
dels textos

© Lucien Roisin, VEGAP (Barcelona 2014) dels drets
de les fotografies de les pàgines 44, 45, 46

© Diversos autors, de les fotografies

© Núria Colom Canals, del retrat dels autors

© Editorial Efadós, d'aquesta edició

Carrer d'Edison, 3 · Nau A
Polígon industrial les Torreneres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

© Editorial Efadós, de la col·lecció
Catalunya Desapareguda

Idea original, disseny i fotocomposició: Editorial Efadós

Assessorament lingüístic: Maria Neus Doncel Saumell

Fotografia de portada: ALFONS GOMFAUS / Fons AHMOM

Agraïm la col·laboració de l'Arxiu Històric
Municipal d'Olesa de Montserrat (AHMOM), de
l'Arxiu Parroquial d'Olesa de Montserrat (APOM),
de la Biblioteca Santa Oliva i de tots els cedents,
famílies i entitats propietàries de les imatges, que
ens han ajudat desinteressadament.

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb
l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per
la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment
d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de
Drets Reprogràfics) - www.cedro.org.

ISBN 978-84-15232-79-7

DL B 23939-2014

Imprès a Catalunya

OLESA

de MONTSERRAT
DESAPAREGUDA

Elisabet Martínez i Xavier Rota

 efadós®

Els RECORDS INESBORRABLES

Text de Xavier Rota i Elisabet Martínez, historiadors

La història d'Olesa de Montserrat és més que mil·lenària i som hereus d'un llegat cultural i d'un patrimonial únic. Les fotografies són una prova documental de l'activitat del nostre passat, però, per entendre'l i explicar-lo correctament, és imprescindible contrastar el document gràfic amb les fonts escrites i els testimonis orals, objecte de la col·lecció Catalunya Desapareguda.

Els arxius històrics municipal i parroquial d'Olesa de Montserrat han conservat sense interrupcions la memòria de la vila i la dels seus habitants al llarg de 700 anys de sèries documentals fins avui dia. També són nombroses les entitats, empreses, famílies i particulars que han preservat l'empremta deixada durant anys, en la seva mesura, i han possibilitat que la nostra història pugui ser explicada d'una manera més completa en un futur.

Entre aquesta diversitat documental, els olesans i olesanes comptem afortunadament amb l'existència del ric fons fotogràfic del Arxiu Històric Municipal d'Olesa de Montserrat. A través de les més de 20.000 fotografies que conté, s'ha convertit en l'enllaç directe dels vilatans amb el seu passat mitjançant la imatge.

El llibre que teniu a les mans mostra l'evolució de la nostra societat en un moment de canvi. Les fotografies, d'alta qualitat, provenen en la seva major part del fons fotogràfic de l'Arxiu Històric Municipal d'Olesa de Montserrat i de la recerca efectuada per la historiadora Elisabet Martínez Nogareda en el transcurs de l'edició del llibre de L'Abans l'any 2000. Amb tot, també s'hi presenten algunes fotografies inèdites que ajuden a completar un singular recorregut geogràfic i temporal per espais i tradicions desapareguts que ara surten a la llum.

La societat olesana va saber conuiu al llarg dels segles entre els molins d'oli del món rural i els batans, telers, basses i estricadors de la protoindústria tèxtil. A inicis del segle XIX, la revolució industrial acaba

ALFONS GOMFAUS / FOTS AHMOM

OLESA, VILA MONTSERRATINA

Vista parcial d'Olesa a redós de la muntanya de Montserrat el 1915. En primer terme, el primitiu edifici de la Premsa Nova del Sindicat Agrícola Olesà, al carrer d'Anselm Clavé. Darrere, les cases del carrer de la Clota i el teatre Principal. Al fons, el majestuós conjunt parroquial i l'antic Ajuntament amb la torre del Relotge.

PLAÇA DE LES FONTS

La plaça de les Fonts ha patit diverses reformes estructurals i estètiques. En aquesta imatge del 1919 s'observa la font renovada amb vuit brolladors –sis en forma de rostre femení, un de dimoni i un sortidor llis. Estava envoltada de bancs i rematada amb un fanal.

decantant la balança i el món fabril s'imposa i ocasiona importants canvis socials que afecten la relació dels olesans amb l'entorn més proper. El progrés industrial va abanderar, des de mitjan segle XIX i fins al primer terç del segle XX, una important reforma urbanística que va enderrocar els diferents portals que tancaven la vila, a excepció del Porxo de Santa Oliva; va soterrar les moles dels molins en les mateixes sales on aquestes havien rodat durant centúries; va alçar les seves fàbriques tèxtils enmig de les productives terres de l'horta que s'estenia des de la vila fins als arenys del riu Llobregat i va arraconar quasi en l'oblit les mil·lenàries masies i capelles del terme. Amb el canvi de segle sembla veritablement que un impuls autodestructiu hagi menat els olesans fins no fa gaires anys. Amb l'obertura de l'antic nucli vers l'eixample, els darrers 60 anys, han desaparegut l'antic teatre del Círcol, les antigues fonts de la Plaça, les masies de can Carreras,

can Navarro, Sant Pere Sacama, Puigventós, can Singla, la Fàbrica de Gas, la seu dels transports La Olesanense o les indústries de ca l'Isard i el Vapor Cremat, entre d'altres. L'església parroquial de Santa Maria, el darrer vestigi de l'antigor que havia sobreviscut a tots aquests canvis i que havia conservat entre els seus murs un valuós orgue de tubs i un conjunt de retaules barrocs, també va acabar desapareixent, primer amb l'incendi del temple al

juliol del 1936 a l'inici de la Guerra Civil i, després, en les successives reformes dels anys cinquanta i seixanta del segle XX.

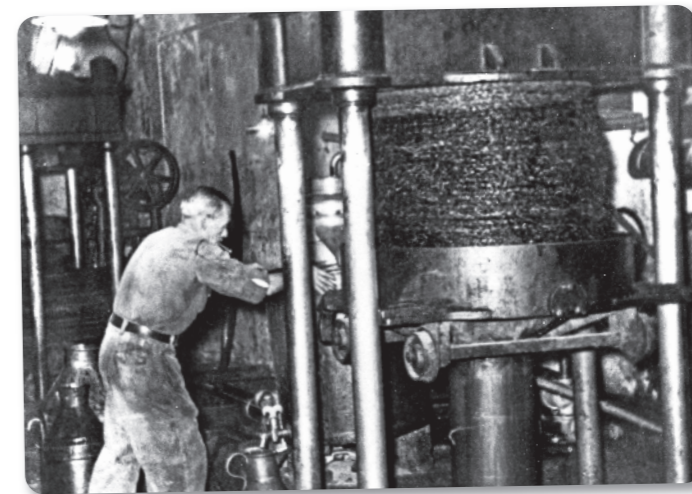
Paral·lelament, el món cultural va mantenir i tornar a impulsar la tradició teatral de les representacions de la Passió al mateix temps que afloraven entitats culturals, corals, lúdiques i recreatives que alçaven nous teatres i centres socials en un entorn ple del bullici dels cafès, fondes i altres establiments restauradors encapçalats per l'hotel Gori i el balneari de la Puda. Olesa encara conserva ben viva l'essència del seu caràcter associatiu.

En aquest recull es fa palesa la importància de l'associacionisme, que ha perdurat fins avui dia. Les antigues festes i tradicions, fruit d'una manera de ser, han desaparegut, s'han adaptat o s'han recuperat, i han mantingut la il·lusió cohesionadora de la nostra societat. El tipisme de les quasi oblidades farigoles, aplecs, romeries, Llúcies i Nicolaus contrasten amb el Carnestoltes, les caramelles, la Festa Major o els Reis d'altres temps.

Aquest llibre despertarà la nostàlgia, com ha fet en nosaltres, dels records inesborrables de l'Olesa d'abans. Un llibre per als apassionats de la nostra vila, per tancar els ulls i somiar.

MOLÍ D'OLI

Interior de la Premsa Nova el 5 de gener del 1967. Es reconeix l'operari de la premsa d'oli, Ramon Casals. L'actual Molí d'Oli és el darrer vestigi del passat oleícola de la vila, que va tenir nombrosos molins escampats pel terme municipal. Avui dia, aquest molí persevera en el manteniment del conreu de l'olivera olesana, tot un tret d'identitat.

RIU, PLANA I MUNTANYA

Vista panoràmica de la vila d'Olesa de Montserrat els anys cinquanta. En primer terme, el pont de ferro, la via del Carrilet i l'horta de Vilapou, que s'estén del riu Llobregat al municipi. Al fons, la muntanya de Montserrat i els turons que encimellen el vessant nord del terme olesà.

AUTOR D'ESCONEGUT / FONS BLANCANEUS POVILL UBACH

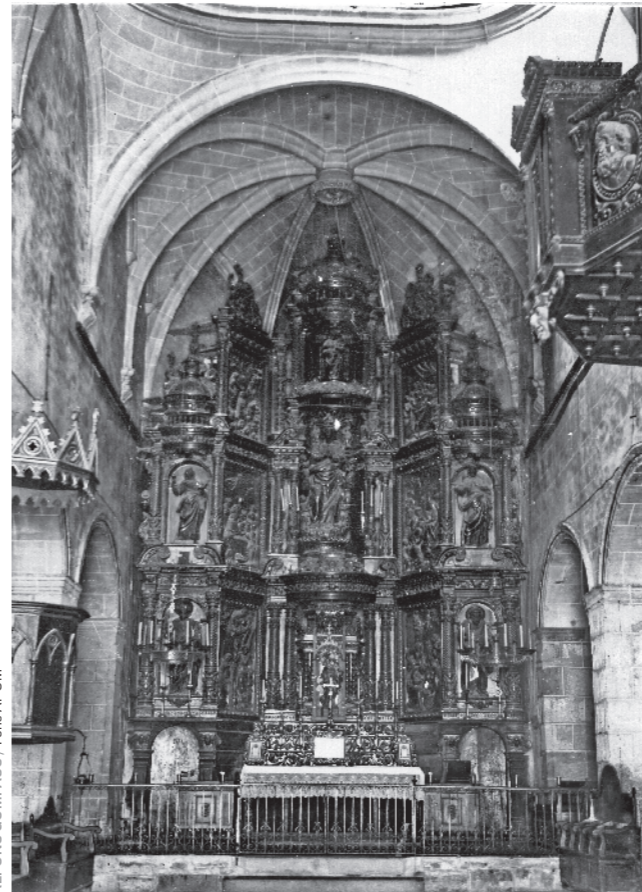
AUTOR DESCONEGUT / Fons AHMOM

'EL CASTELL'

 Façana de l'església parroquial de Santa Maria els anys vint, presidida pel campanar i la portalada renaixentista. Entre el portal i el campanar s'observa el rellotge de sol del temple, i, a la teulada, la lluerna que il·luminava el presbiteri de l'església. Al costat, l'antic Ajuntament i la torre del Relotge. El conjunt parroquial fou destruït durant la Guerra Civil.

L'ALTAR MAJOR

 A l'esquerra, el retaule major del segle XVII, obra de Joan Generes, tallista de l'escola de Manresa, i de Pau Boixadell, presidit per l'escultura de l'Assumpció de la Verge Maria, de Josep Ratés. A banda i banda, la trona i l'orgue de tubs de l'any 1670. A la imatge de la dreta, el presbiteri nu com a conseqüència de la destrucció.

ALFONS GOMFAUS / Fons APOM

FOTO OLESA / Fons APOM

RECONSTRUCCIÓ

Façana principal de l'església de Santa Maria els anys cinquanta. Els continus intents reconstructors apedacen els murs originals i la runa de l'antic campanar i de les voltes del temple s'amuntega al costat de l'escala d'accés. El portal major, d'estil renaixentista, era presidit per la imatge central de la Mare de Déu, flanquejada per les escultures de sant Joan Baptista i sant Joan Evangelista.

EL NOU ABSIS

A la imatge, grup de manobres olesans en la construcció de la volta de la cripta que sosté les lloses del nou presbiteri de l'església de Santa Maria. L'absis, alçat a la plaça de la Cendra, va quedar finalitzat el 23 d'octubre del 1956.

AUTOR DESCONEGUT / ARXIU PARROQUIAL D'OLESA DE MONTSERRAT

PORTAL MAJOR

El portal principal de Santa Maria l'any 1906. La fotografia de la dreta mostra el desmuntatge de la portada en l'instant en què es baixa una de les imatges que coronaven el timpà del conjunt arquitectònic l'any 1967. Actualment, la paret on era situat, just davant del carrer de l'Arc de l'Església, resta nua.

PORTA DE LA CENDRA

Costeruda rampa d'accés existent a la plaça de la Cendra a finals dels anys quaranta. Els intents re-constructoros no van reeixir. L'any 1954 es va aprovar el projecte arquitectònic del nou temple i, el 1956, aquest espai va desaparèixer per donar lloc a l'actual absis de l'església.

